

Kongrelerde hekimlere ilaç firmaları sponsorluğu

Engin Güner

Ortaođu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesi Amme İdaresi Bölümü'nden mezun oldu. 1970 – 71 yıllarında Akdeniz Gübre Sanayii A.Ş.'nin Genel Müdür yardımcısı, 1971 – 1972 döneminde ise Karadeniz Bakır İşletmeleri İdari Müdürü olarak çalıştı. 1972 – 1989 yılları arasında Avrupa Konseyi'nde uluslararası yönetici olarak görev yapan Güner, 1989'da Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Başdanışmanı ve Özel Kalem Müdürü oldu. Engin Güner 1991 yılında milletvekili seçildi ve 1995'e kadar TBMM'de İstanbul milletvekili olarak görev yaptı. Bu dönemde Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Başkan Vekilliği ve Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Türk Heyeti Başkanlığı görevlerini de yürüttü. Engin Güner 2004 yılından bu yana Araştırmacı İlaç Firmaları Derneği'nin (AİFD) Genel Sekreteri olarak görev yapıyor. Güner halen USAŞ ve Fox TV Yönetim Kurulu üyeliklerini de sürdürüyor. Evli ve iki çocuk babası olan Engin Güner, İngilizce ve Fransızca biliyor.

ster ulusal veya uluslararası nitelikte, meslek dernekleri tarafından düzenlenen kongre, seminer, sempozyum gibi bilimsel ve eğitimsel toplantılar olsun, ister firmalar tarafından düzenlenen yeni bir tıbbi ürünü veya kullanımda olan bir ürünün yeni bir endikasyonunu tanıtmak üzere düzenlenmiş toplantılar olsun, her bir bilimsel toplantı, var olan tıbbi bilgileri aktarmak veya yeni bilgi ve deneyimleri hızlı ve doğru şekilde

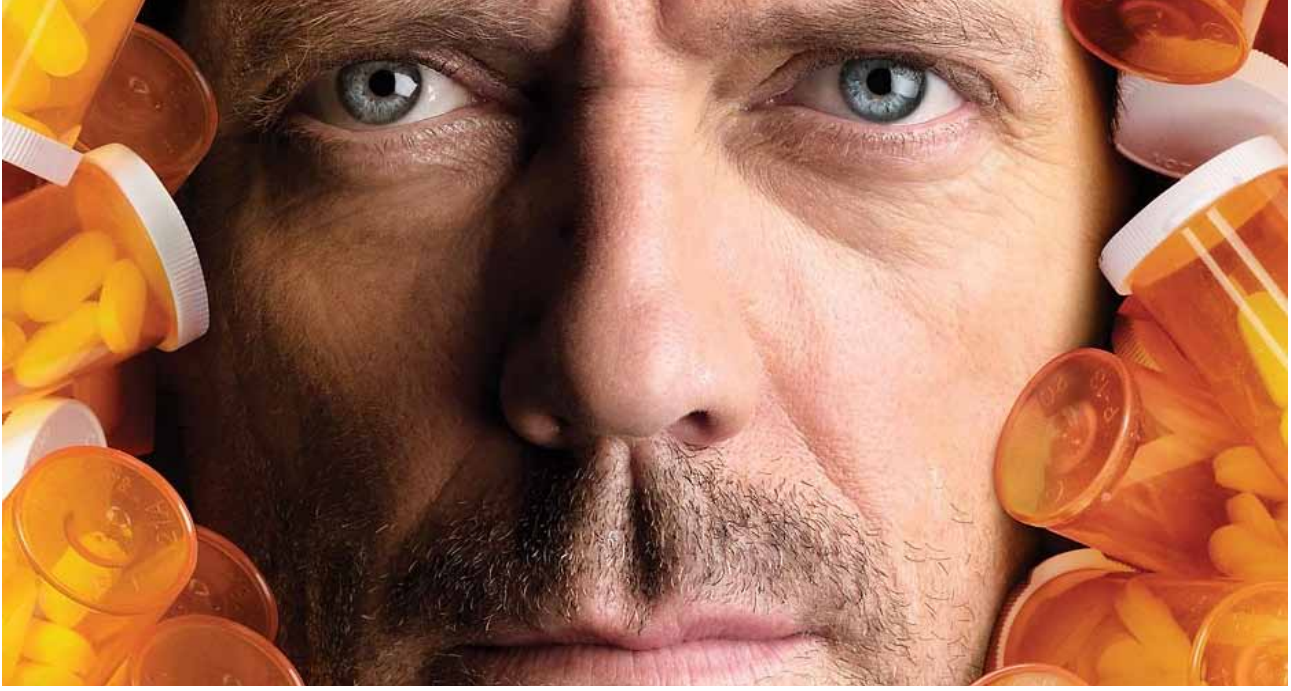
paylaşmak için en uygun ortamlardır. Bu tür toplantılar meslektaşlar arasındaki iletişimi geliştirmek için de uygun bir platform sunarlar. Aynı yazının konusu olacak nedenler bilimsel toplantılara hekimlerin kendi imkânlarıyla katılımlarını zorlaştırmaktadır. Bu nedenler; katılımcı sayılarındaki artış, toplantı mekânlarının otellere kayması, pek çok aracı kuruluşun sistemde yer alması, toplantılara katılanların beklentilerindeki değişimler, sağlık mesleği

mensuplarının gelir düzeylerinin görece düşüklüğü, sağlık kurumlarının eğitim etkinliklerini eskiye oranla daha az desteklemesi olarak özetlenebilir. Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de sağlık sektörü firmalarının finansal desteği olmadan tıbbi bilimsel toplantıların düzenlenmesi zorlaşmıştır.

Sağlık sektöründe ilaç firmaları, gelişmelerini kendi laboratuvarları kadar, bilimsel bilince sahip dürüst araştırma-

Sektörün aldığı kararlara göre ağırlama giderleri; yol, yemekler, konaklama ve kongrenin bilimsel bölümünün çıplak kayıt ücretiyle kısıtlanmalıdır.

Yapılan destek ve masrafların makul düzeyde olmasına özen gösterilmelidir.

Katılımcıların, sağlık mesleği mensuplarının ve kamuoyunun aşırı bulabileceği düzeyde olmamalıdır.

çılarının araştırma ve gözlemlerine borçludurlar. Yapılan çalışmalar bu tür toplantılarda araştırmacılar ve uygulayıcılar arasında tartışılır; ayrıca bulgu ve bilgiler çok sayıda sağlık mesleği mensubu ile çok kısa bir süre içinde paylaşılabilir. Bilimsel toplantılar ilaç firmaları için büyük önem arz eder.

Bütün bu nedenlerle ilaç firmaları kongrelere çeşitli şekillerde destek olmaktadır. Bu desteğin kuralları kamu eliyle olduğu gibi, sağlık mesleği ve ilaç sektörü ulusal ve uluslararası meslek kuruluşları tarafından oluşturulup uygulanmaktadır. Örneğin Sağlık Bakanlığı'nın tanıtım konusunda 2003 yılı sonunda yayınladığı yönetmelik, firmaların bilimsel toplantılar, tanıtım toplantıları, bilimsel kongreler, eğitim toplantıları ve benzer toplantılar dışında sağlık mesleği mensuplarına ağırlama yapmalarına izin vermemektedir. Tanıtım amaçlı etkinliklerde ağırlama ve

kabul etkinlikleri, toplantı amacını ikinci plana itecek nitelikte olamaz. Ağırlamaya ayrılan süre, bilimsel etkinliğe ayrılmış süreden uzun olmamalıdır. Bu gibi toplantılar uygun yer, biçim ve düzeyde olur. Ağırlama her zaman makul bir düzeyde ve toplantının asıl amacına nazaran ikincil önemde olmalı, ortama göre abartılı görülmemelidir. (Madde: 10.4)

Sektörün aldığı kararlara göre ağırlama giderleri; yol, yemekler, konaklama ve kongrenin bilimsel bölümünün çıplak kayıt ücretiyle kısıtlanmalıdır. Yapılan destek ve masrafların makul düzeyde olmasına özen gösterilmelidir. Katılımcıların, sağlık mesleği mensuplarının ve kamuoyunun aşırı bulabileceği düzeyde olmamalıdır. Avrupa çapında uygulanmasına çalışılan genel bir kurala göre ağırlama masrafları, çağrılıların kendi ödeyebilecekleri düzeyin üstünde olmamalıdır.

Ağırlamaların sınırları

Ağırlama ve finansal katkı; bilimsel kongrelerde bilimsel çalışma sunanlar, toplantılara eğitim amaçlı katılanlar ve ilgili idari kadro dışındaki kişileri, kendileri de sağlık mesleği mensupları olsalar bile söz konusu bilimsel toplantılara aktif olarak katılmayan refakettekileri (örneğin eşleri) kapsamamalıdır. (Madde: 11.3)

Firmaca düzenlenen toplantılara çağrılan konuk konuşmacıların seyahat ve konaklama giderlerinin karşılanması yanı sıra kendilerine makul bir "honorarium" ödemesi yapılması genel kabul gören bir uygulamadır. Bu konuda "kamu görevlileri etik davranış ilkeleri"nin kısıtlama ve koşullarına uyulmalıdır. Uluslararası hekim kuruluşları, Dünya Sağlık Örgütü ve ilaç sektörü üst kurumları "honorarium" ödemelerine ve kongre desteklerine sınırlamalar ve şeffaflık getirme konusunda görüşmektedirler.

Herhangi bir toplantı düzenlenmesinde aşağıdaki temel ilkeler izlenmelidir:

a) Toplantının açık tanımlı bir bilimsel içeriği olmalıdır;

b) Toplantı dolayısıyla yapılan ağırlama, toplantının amacını aşmamalı, düzeyli ve davetlilere uygun olmalı, abartıya kaçmamalıdır;

c) Davetliye sağlanan ağırlama amaçlı finansal destek, eşlik edenleri kapsamamalıdır. Refakatteki kişinin de sağlık mesleği mensubu olması ve kendi nitelikleriyle de toplantıya davet edilebilir nitelikte olması durumunda eşlik edenin ayrıca davet edilmesi daha uygundur.

Uygun yer, biçim ve düzey

Firmaların sponsorluğu olarak algılanabilecek etkinliklerin yer aldığı program düzenlemeleri varsa, üye firmalar tüm sponsorluklardan kaçınmalıdır. Abartılı görülebilecek ağırlamalar, örneğin kongre alanı dışında "konuk evleri", stand alanı içinde ve çevresinde de olsa abartılı ikramlar, vb. yapılmamalıdır.

Bir sağlık mesleği mensubunun bir toplantıya katılımı veya katılımının desteklenmesi özellikle bir ilacı veya firma ürünlerini reçeteleme vaadine veya belirli bir miktarda satış yapmış olmaya bağlı olamaz. Ağırlama düzeyi sağlık mesleği mensubunun reçete yazan kişi olarak geçmişteki hizmetleri ile ilişkilendirilmemelidir. Ağırlama veya destek sağlık mesleği mensuplarına tatil, spor müsabakalarına katılma, eğlence sunma içermemelidir. Firmalar, eğlence etkinlikleri ile akla gelen, aşırı, görkemli, fantezi yöre ve tesisleri ağırlamalarında kullanmaktan, böyle nitelenebilecek etkinliklerden veya benzer etkinlikleri doğrudan veya dolaylı yollarla düzenlemekten ve desteklemekten uzak durmalıdırlar.

Yurt dışı toplantılar

Firmaların sağlık mesleği mensuplarına Türkiye dışında toplantı düzenlemesinin uygun olmadığı söylenemez. Ancak EFPIA'nın (Avrupa İlaç Üreticileri

ve Dernekleri Federasyonu) üstünde durarak belirttiği gibi, yurtdışı toplantıların geçerli ve gerekçelendirilebilir nedenleri olmalıdır. Türkiye içinde veya dışında olsun, eğitimsel programlarda genel maliyet, organizasyon tarafından sunulan tesisler, toplantı konusunun özellikleri, katılımcıların (dinleyicilerin) özellikleri, ulaşım, iletişim, sunulan ağırlama ve benzer konular dikkate alınmalıdır.

Hiç bir firma, aşağıdaki istisnalar dışında yurt dışında toplantı düzenleyemez ve yurt dışı toplantıları destekleyemez (sponsorluk yapamaz):

a) Toplantının uluslararası nitelikte olması, katılımcıların (davetlilerin) çoğunluğunun başka ülkelerden gelecek olması nedeniyle katılımcıların lojistiği açısından toplantının yurt dışında yapılmasının daha uygun olması;

b) Toplantı konusu veya amacı ile ilgili kaynakların veya uzmanlığın toplantının başka ülkede yapılmasını lojistik açıdan tercih edilir kılması.

Diğer herhangi bir bilimsel toplantıda olduğu gibi, davetlileri cezbedecek nokta, sunulan ağırlama veya toplantı yerinden çok toplantı programı olmalıdır. Toplantının uluslararası niteliğinin teknik ayrıntısı bu maddede sözü edilen kısıtlamalara uyulmaması için neden oluşturmaz.

Nisan 2005'te yayımlanan Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri Yönetmeliği'nin kurallarına aykırı bir davranışı önlemek için, kamu görevlisi davetlilerin çalıştığı kurumdan toplantıya katılım için izin alması gerekmektedir. İncelemeler ve soruşturmalar kapsamında Sağlık Bakanlığı'nın bu konuda firmalardan somut kanıt istediği bilinmektedir.

Sağlık Bakanlığı mevzuatı

Sağlık Bakanlığı, tüm yurt içi ve yurt dışı toplantılarda desteklenen sağlık mesleği mensuplarının isimlerinin ve yapılan desteğin, uygulanmış toplantı programı ile birlikte listelenerek bildirilmesi kuralını getirmiştir. Yurt dışı toplantılar, toplantı öncesi Sağlık Bakanlığı'na bildirilmektedir. İster firma toplantısı olsun, ister ulusal veya uluslararası kongreler olsun katılımcılara harcadıkları zamanı karşılığın vizite ücreti veya başka bir ad altında ödeme yapılması Yönetmeliğin 10. maddesi 3. fıkrasıyla Bakanlıkça yasaklanmıştır.

Hekimlerin kongre ve toplantılara katılmaları, hem hekimler, hem ilaç firmaları, daha önemlisi hastalar açısından büyük önem taşımaktadır. Yerine daha iyisi konana kadar bu sistemin sağlıklı,

şaiyelerden uzak yürütülmesi, çıkar ilişkileri kuşkularının ortadan kaldırılması tüm taraflar ve sağlık sektörü için gereklidir.

AİFD'nin "İyi Tanıtım İlkeleri" konusunda yaptığı çalışmalar

Yeni ilaçların hekimlere hızla duyurulması, akılcı ilaç kullanımı, ilaçlarla ilgili olumlu ve olumsuz her türlü görüş ve bulguların firmaların AR-GE bölümlerine ve adı geçen Yönetmeliğin 13. ve 14. maddelerinde firmalara verilen görev ve sorumluluk çerçevesinde Sağlık Bakanlığı ve diğer ilgili kuruluşlara zamanında duyurulması ancak "İyi Tanıtım İlkeleri" (Good Promotional Practice-GPP) olarak tanımlanan bir mekanizmayla mümkündür. AİFD bu sorumluluğunun bilincindeki üye firmaların eksiksiz çalışması ve bunun da adil rekabet koşulları içinde oluşması için gerekli altyapıyı sağlamaktadır.

Araştırmacı İlaç Firmaları Derneği, 2003 yılında kuruluşunu takiben derhal "İyi Tanıtım İlkeleri" konusunda düzenlemelerini yapmış ve Sağlık Bakanlığı tarafından 23 Ekim 2003 tarihinde yayımlanan Tanıtım Faaliyetleri Hakkındaki Yönetmelik ile üyesi bulunduğu uluslararası ilaç sektörü üst kurumlarının (IFPMA ve EFPIA) tanıtım ilkeleriyle uyumlu, tüm üyelerini bağlayan tanıtım ilkelerini 2004 yılı başında yürürlüğe koymuştur. Son beş yıl içinde üç kez gözden geçirilip güncelleştirilen ve gerek Türk, gerekse AB Sağlık mevzuatından çok daha kısıtlayıcı olan AİFD Tanıtım İlkeleri, artık yalnızca tanıtım etkinliklerini değil, ilaç firmalarının sağlık mesleği mensuplarıyla hemen hemen tüm etkileşim ve ilişkilerini kapsar ve kurala bağlar düzeye gelmiştir. AİFD yönetimi, koyduğu kurallara uyumu gözlemek ve uyumu sağlamak için endüstri temsilcileriyle bağımsız uzmanların yer aldığı Tanıtım İlkeleri Denetleme Kurulu'nu (TİDK) 2004 Mayıs ayında kurmuştur. Bugüne kadar 160'a yakın başvuruyu ele alan TİDK, dünyadaki benzerleri arasında karar ve uygulamalarıyla seçkin bir yere, üyeleri ve başvuranlar arasında hak ettiği bir saygınlığa sahiptir. AİFD Tanıtım İlkeleri Denetleme Kurulu, Türkiye'de İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası (İEİS) ve Türkiye İlaç Sanayi Derneği (TİSD) ile de iletişim halinde ülke çapında "iyi tanıtım" yapılması için üstlendiği öncül görevi yürütmekte, aldığı kararlar yurt dışında da örnek gösterilmektedir. (Bu konuda daha fazla bilgi, Denetleme Kurulu'nun yapısı ve çalışma prensiplerine www.aifd.org.tr internet sitesinden ulaşılabilir.)

Araştırmacı İlaç Firmaları Derneği ve üyeleri, ulusal ve evrensel etik prensiplere yürekten inanarak hekimleri des-

Hekimlerin kongre ve toplantılara katılmaları, hem hekimler, hem ilaç firmaları, daha önemlisi hastalar açısından büyük önem taşımaktadır. Yerine daha iyisi konana kadar bu sistemin sağlıklı, şaiyelerden uzak yürütülmesi, çıkar ilişkileri kuşkularının ortadan kaldırılması tüm taraflar ve sağlık sektörü için gereklidir.

teklemeyi sürdürmeye, bunu yaparken de kamudan, basından, sağlık otoritelerinden, hekimlerden ve hastalardan gelecek görüşleri de dikkate alarak sürecin optimizasyonu için çaba göstermeye devam edecektir.